

Ба Шӯрои диссертатсионии 6D-КОА.030
назди Донишгоҳи миллии Тоҷикистон
(734025, Ҷумҳурии Тоҷикистон, шаҳри
Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ, 17)

ТАҚРИЗ

**ба автореферати диссертатсияи Ашурзода Ҷамшеди Хуршед дар мавзӯи
«Ифротгароии динию сиёсӣ ва хусусиятҳои муҳимми он дар раванди
дигаргуншавии ҷомеа (дар мисоли Ҷумҳурии Тоҷикистон)» барои дарёфти
дараҷаи илмии номзоди илмҳои сиёсӣ аз рӯйи ихтисоси 23.00.02 – Ниҳодҳо,
равандҳо ва технологияҳои сиёсӣ (илмҳои сиёсӣ)**

Ифротгароии динию сиёсӣ падидае мебошад, ки зери ниқоби дин ва анъанаҳои динӣ зоҳир мегардад ва бо роҳи зӯрӣ тағйир додани сохтори конститутсионии давлат, ғайриқонунӣ ғасб намудани ҳокимияти давлатӣ, ҳалалдор намудани истиқлолияти сиёсӣ ва тамомияти ҳудудии мамлакат, ташкил намудани дастаҳои ҳарбии ғайриқонунӣ ва ба вучуд овардани бадбинии динию мазҳабӣ ҳадафи ниҳонии он мебошад. Пайдоиши ифротгароии динию сиёсӣ дар зери таъсири як қатор омилҳо ба амал меояд. Аз ин рӯ, дар раванди мубориза бар зидди ифротгароии динию сиёсӣ омилҳои мазкур бояд ба инбат гирифта шаванд. Сиёсишавии дин яке аз омилҳои асосии пайдоиши ифротгароии динию сиёсӣ мебошад. Одатан сиёсишавии дин дар зери таъсири омилҳои объективӣ ва субъективӣ ба амал меояд. Дар чунин шароит яке аз сабабҳои асосии сиёсишавии дини ислом дар кишварҳои Осиёи Марказӣ паҳн гардидани идеологияи ифротгароӣ террористии «исломгароӣ» мебошад. Идеологияи мазкур аз ҷониби як қатор созмону ташкилотҳои ифротгароии дорои хусусияти динӣ тарғибу ташвиқ гардида, бо роҳи зӯрварӣ ташкил намудани давлати исломиро ҳадафи асосии худ қарор медиҳанд. Омилҳое, ки барои паҳншавии ғояҳои ифротгароӣ мусоидат менамоянд, гуногунанд. Дар шароити Ҷумҳурии Тоҷикистон омилҳои мазкурро аз инҳо иборат доништан мумкин аст: муҳожирати ҷавонон ба кишварҳои хориҷӣ, махсусан ба Федератсияи Россия, таҳсили ҷавонон дар кишварҳои исломӣ ва донишгоҳу донишқадаҳои ин кишварҳо, рушди технологияҳои иттилоотию коммуникатсионӣ, махсусан шабакаҳои иҷтимоӣ ва сомонаҳои интернетӣ ба зехну тафаккури ҷавонон таъсири бештар мерасонанд. Зухури ифротгароии динию сиёсӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон асосан дар зери таъсири омилҳои дохилӣ ва берунӣ ба амал омадааст. Ба омилҳои берунӣ, пеш аз ҳама, минтақаҳои низоии ҷаҳони ислом, аз қабили низоҳои Сурия, Ироқ,

Афғонистон, Покистону Ҳиндӯстон ва ғайраҳо шомил намудан мумкин аст. Аммо дар радифи омилҳои берунӣ, инчунин як қатор масъалаҳои дохилие низ мавҷуданд, ки барои фаъолияти ҳизбу ҳаракатҳои ифротӣ шароит фароҳам месозанд. Пеш аз ҳама, дар давраи гузариш қарор доштани соҳаҳои гуногуни кишвар, дар муҳочирати меҳнатӣ қарор доштани қисме аз ҷавонони кишвар, дар ҳоли рушд қарор доштани иқтисодиёт, мавҷудияти мушкилиҳои иҷтимоию иқтисодии аҳоли, бекорӣ ва монанди инҳо омилҳои мебошанд, ки одамонро ба доми ифротгароён гирифта менамоянд. Созмонҳо ва ҳаракатҳои ифротӣ аз чунин қишрҳои осебпазир истифода намуда, ба зехну тафаккури онҳо таъсиргузори менамоянд ва руҳияи тундгароии онҳо ба вучуд меоваранд. Чунин вазъият хоси Тоҷикистон низ мебошад, ки барои пешгирӣ намудани он, пеш аз ҳама, ҳалли масъалаҳои дохилро бояд роҳандозӣ намояд.

Дар шароити Ҷумҳурии Тоҷикистон дар самти мубориза бо ифротгароии динию сиёсӣ ҳукумати мамлакат бо як қатор мушкилиҳои гуногунсамт рӯ ба рӯ мешавад, ки маҳз онҳо дар раванди мубориза монеа эҷод менамоянд. Мушкилиҳои мазкур омилҳои мебошанд, ки боиси афзоиши ифротгароӣ мешаванд ва ба ташкилотҳои ифротгароӣ ва террористӣ ҷиҳати амалӣ намудани ҳадафҳои сиёсӣ тундгароии онҳо шароит фароҳам меоваранд. Бо дарназардошти чунин вазъият омӯзиши паҳлуҳои гуногуни ифротгароии динию сиёсӣ дар шароити Ҷумҳурии Тоҷикистон хеле муҳим ба шумор рафта, муайян намудани сабабҳои пайдоиши он ва ба таври дуруст ба роҳ мондани мубориза бо ин падидаи номатлуб зарур аст.

Аз муҳтавои автореферат мушоҳида намудан мумкин аст, ки дар таҳқиқоти мазкур паҳлуҳои асосии ифротгароии динию сиёсӣ таҳлилу баррасӣ гардидаанд. Аз ҷумла, моҳият ва хусусиятҳои муҳимми ифротгароии динию сиёсӣ омӯхта шудаанд; сабабҳо ва омилҳои пайдоиши ифротгароии динию сиёсӣ мавриди омӯзиш қарор дода шуда, роҳу воситаҳои муқовимат бо он нишон дода шудаанд; хусусиятҳои муҳимми сиёсӣ-шавии дин таҳлил гардида, нишонаҳои он ҳамчун омилҳои бавучудоварандаи ифротгароии динию сиёсӣ муайян карда шудааст; омилҳои гуногуни паҳншавии ифротгароии динию сиёсӣ дар миёни ҷавонон таҳлил гардидааст; пайдоиш ва ташаккули ифротгароии динию сиёсӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон мавриди омӯзиш қарор дода шудааст; мушкилот ва дурнамои муқовимат бо ифротгароии динию сиёсӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон нишон дода шудааст.

Этимоднокии натиҷаҳои асосии таҳқиқот бо адабиёти илмӣ истифодашуда асоснок карда мешавад. Муаллиф дар диссертатсияи худ доираи васеи адабиёти илмӣ ба мавзӯ дахлдоштаро истифода намуда, масъалаҳои дар боло номбаргардидаро баҳои воқеӣ додааст. Аз ин рӯ, ҷанбаҳои назариявии мавзӯи барои таҳқиқ интихобшуда хеле хуб баррасӣ шудааст. Инчунин

методҳои илмии истифодашуда низ барои омӯзиши мавзӯ ва амалӣ намудани мақсади таҳқиқот мувофиқ мебошад. Методҳои илмии истифодашуда ба муаллиф имкон додаанд, ки сабабҳои пайдоиши ифротгароии динию сиёсӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистонро муайян намуда, омилҳои гуногуни таъсиррасон ба ин равандро нишон диҳад.

Таҳқиқоти диссертатсионии мазкур ба рамзи ихтисоси тасдиқнамудаи КОА дар назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон 6D050200 – Сиёсатшиносӣ, 23.00.02 – Ниҳодҳо, равандҳо ва технологияҳои сиёсӣ (илмҳои сиёсӣ) мутоиқат менамояд.

Хулосаҳо ва натиҷаҳои асосии диссертатсия барои таҳқиқи минбаъдаи ифротгароии динию сиёсӣ заминаи илмию назариявӣ фароҳам меоварад. Инчунин натиҷаҳои таҳқиқот барои гузаронидани мониторинги вазъи ифротгароии динию сиёсии ҷомеа метавонад истифода бурда шавад. Тавсияҳои амалии муаллиф ва хулосаҳои диссертатсия дар фаъолияти мақомоти ҳокимияти давлатӣ дар самти мубориза бар зидди ифротгароии динию сиёсӣ метавонанд истифода бурда шаванд.

Ҳамзамон, натиҷаҳои таҳқиқот метавонанд дар раванди таълим ба таври васеъ истифода бурда шаванд; омӯзгорони фанҳои сиёсатшиносӣ, амнияти миллӣ, диншиносӣ, сотсиология метавонанд рисолаи мазкурро ба донишҷӯён ҳамчун адабиёти иловагӣ барои мутолиа намудан тавсия кунанд; маводи диссертатсия метавонад дар раванди таҳияи барномаҳои таълимӣ, васоити таълимӣ ва китобҳои дарсӣ низ истифода бурда шавад.

Дар баробари муваффақиятҳо, инчунин дар таҳқиқот баъзе масъалаҳо ба инобат гирифта нашудаанд. Онҳоро ба таври зайл нишон додан мумкин аст:

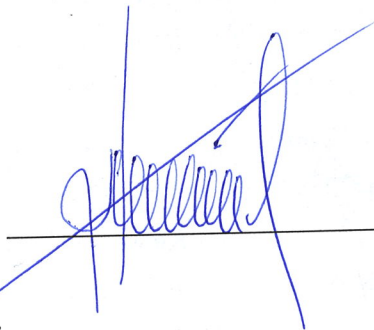
– агар муаллиф робитаи тундгароии динӣ ва бунёдгароии диниро бо ифротгароии динию сиёсӣ ба таври муфассал таҳлил менамуд, сарҳади онҳо возеҳу равшан мешуд;

– дар таҳқиқот ба омилҳои иҷтимоию фарҳангии паҳншавии ифротгароии динию сиёсӣ таваҷҷуҳи ҷиддӣ зоҳир нагардидааст.

Норасоихҳои мазкур ба ҳеҷ вазҳ ба мундариҷаи асосии таҳқиқот таъсири манфӣ намерасонанд. Ба муаллиф тавсия мегардад, ки масъалаҳои мазкурро дар қорҳои илмии минбаъдаи худ мавриди омӯзиш ва таҳқиқ қарор диҳад. Дар маҷмӯъ, Таҳқиқоти мазкур кори илмии анҷомёфта мебошад ва он тибқи талаботи муқарраргардида анҷом дода шудааст. Муаллиф ҳангоми омӯзиши мавзӯи диссертатсия доираи васеи адабиёти илмиро истифода намуда, дар заминаи таҳлили онҳо, инчунин дар заминаи таҳлили равандҳои сиёсии ҷомеа моҳият ва хусусият, сабабҳои пайдоиши ифротгароии динию сиёсро мавриди омӯзиш қарор дода, барои пешгирии ин падида тавсияҳои амалӣ манзур намудааст.

Ҳамин тариқ, кори илмии Ашурзода Қ.Х. дар мавзӯи «Ифротгарои динию сиёсӣ ва хусусиятҳои муҳимми он дар раванди дигаргуншавии ҷомеа (дар мисоли Ҷумҳурии Тоҷикистон)» барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои сиёсӣ аз рӯйи ихтисоси 23.00.02 – Ниҳодҳо, равандҳо ва технологияҳои сиёсӣ (илмҳои сиёсӣ) ба омӯзиши яке аз мавзӯҳои мубрами замони муосир бахшида шуда, таҳқиқоти мукамал ва анҷомёфта ба ҳисоб меравад. Сохтори таҳқиқот ва муҳтавои асосии он ба талаботи пешбиниамудаи бандҳои 10-16 «Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ ва унвони илмӣ», ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 26 ноябри соли 2016, №505 тасдиқ шудааст, ҷавобгӯ мебошад. Бо назардошти муҳтавои асосии автореферат ва аз рӯи интишороти муаллифи он гуфтан мумкин аст, ки Ашурзода Қ.Х. барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои сиёсӣ аз рӯйи ихтисоси 23.00.02 – Ниҳодҳо, равандҳо ва технологияҳои сиёсӣ (илмҳои сиёсӣ) сазовор мебошад.

Комилбеков Амид Ёрбекович,
номзади илмҳои сиёсӣ,
ноиб ректор оид ба илми
Академияи идоракунии давлатии
назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон

Имзои А.Ё. Комилбековро тасдиқ менамоем.
Сардори Раёсати кадрҳо, коргузорӣ ва корҳои махсуси
Академияи идоракунии давлатии назди
Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон
Суфиев Ф.Р.

Суроға: 734003, Ҷумҳурии Тоҷикистон, ш. Душанбе,
кӯчаи Саид Носир, 33. Академияи идоракунии давлатии
назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон.
Тел.: +992 93 557 5855; E-mail: amid.komilbek@mail.ru